Salems kommun

Riktlinjer Serveringstillstånd

Riktlinjer för servering och försäljning i Salems kommun

2025-06-05
Maria Hjernerth
Socialförvaltningen

Salems kommun

Innehåll

1.Sammanfattning 3

Lagar och regler som påverkar riktlinjerna 4

2. Då krävs serveringstillstånd 4

Rättsregel 4

3. Allmänna bestämmelser 5

Rättsregel 5

4. Slutna sällskap 6

Rättsregel 6

4. Handläggning av anmälnings- och ansökningsärenden 7

4.1 Olägenheter på grund av serveringsställets belägenhet 7

Rättsregel 7

Salems riktlinjer 7

4.2 Kunskapsprov 8

Rättsregel 8

Salems riktlinjer 8

4.3 Remissyttranden 8

Rättsregel 8

4.4 Handläggningstider och mottagningsbevis 9

Rättsregler 9

Salems riktlinjer 9

5. Serveringstider 10

Rättsregel 10

Salems riktlinjer 10

6.Tillfälliga tillstånd 11

Rättsregel 11

Salems riktlinjer 11

7. Tillstånd för uteservering 12
Rättsregel 12
Salems riktlinjer 12
8. Gårdsförsäljningstillstånd 13
Rättsregel 13
9. En verksamhet som inte diskriminerar 13
Rättsregel 13
Salems riktlinje 14
10. Tillsyn 14
Rättsregel 14
10.1 Förebyggande tillsyn 15
10.2 Inre tillsyn 15
10.3 Yttre tillsyn 15
Salems riktlinjer 16
11. Negativt beslut eller delavslag 16
12. Folköl 17
12.1. Förebyggande, inre och yttre tillsyn avseende folköl 17
Salems riktlinjer 17
13. Ansöknings- och tillsynsavgifter 18
Rättsregel 18
Salems riktlinjer för avgifter vid ansökan /anmälan 19
Salems riktlinjer för avgifter vid tillsyn (serveringstillstånd) 19
Salems riktlinjer för avgifter vid tillsyn (folköl) 19
Referenser 20

1.Sammanfattning

I Salem ska alkoholservering ske på ett ansvarsfullt och seriöst sätt, med hänsyn till människors hälsa och trygghet. Kommunen har gett Socialnämnden i uppdrag att hantera handläggningen av serveringstillstånd.

Kommunen ska enligt 8 kap. 9 § alkohollagen (2010:1622) tillhandahålla information om vad som

gäller enligt alkohollagen och föreskrifter kopplade till lagen. Vidare ska kommunen tillhandahålla riktlinjer för hur föreskrifterna tillämpas i kommunen. Väl genomtänkta och noggrant utformade riktlinjer skapar goda förutsättningar för att tillståndsgivningen ska kunna ske rättssäkert och effektivt.

Alkohollagen ger utrymme för lokal anpassning av när och var servering av alkoholhaltiga drycker och alkoholdryckslikнande preparat ska tillåtas i kommunen och ger även kommunen rätt att avslå ansökan om tillstånd.

Syftet med riktlinjerna är att säkerställa likabehandling av tillståndsansökningar inom kommunen och att skapa en förutsägbarhet för dem som har för avsikt att ansöka om serveringstillstånd. Med stöd i riktlinjerna prövas varje tillståndsansökan för sig.

Socialnämndens mål med riktlinjerna är att bidra till en förbättrad folkhälsa och minska överkonsumtion av alkohol. Särskilt fokus ska ligga på ungdomar och unga vuxna. Vidare ska riktlinjerna bidra till att endast seriösa entreprenörer får tillstånd.

Lagar och regler som påverkar riktlinjerna

Handläggningen av serveringstillstånd och tillsynen av alkoholservering styrs av alkohollagen och angränsande lagar och förordningar. Alkohollagen är en skyddslag, vilket innebär att de sociala aspekterna ska lyftas fram. I de fall alkoholpolitisk hänsyn ställs mot företagsekonomisk hänsyn, ska alkoholpolitisk hänsyn ha företräde. Allmänna grundsatser för alkoholpolitiken har sedan länge varit att ordning och nykterhet ska råda vid servering.

Riktlinjerna måste stämma överens med rådande lagar och regler. Dessutom måste riktlinjerna ta hänsyn till övriga styrdokument i Salems kommun, samt till nationella strategier och program.

2. Då krävs serveringstillstånd

Rättsregel

Huvudregeln i svensk lagstiftning är att för servering eller för provsmakning av spritdrycker, vin, starköl, andra jästa alkoholdrycker (cider) och alkoholdryckslikнande preparat krävs ett serverings- eller provsmakningstillstånd av den kommun där serveringsstället är beläget.

I lokaler som är registrerade som livsmedelsanläggningar där fester med alkoholdrycker anordnas krävs att det finns serverings- eller provsmakningstillstånd. Om du inte har tillstånd får du varken förvara eller servera alkohol i lokalerna, så kallat ”förvarings- och förtäringsförbudet”.

Serverings- eller provsmakningstillstånd krävs dock inte om arrangemanget med alkoholhaltiga drycker uppfyller samtliga tre kriterier i enlighet med 8 kap 1a § st 3

- Avser ett enstaka tillfälle för i förväg bestämda personer,
- sker utan vinstintresse och utan annan kostnad för deltagarna än kostnaden för inköp av dryckerna,
- äger rum i en lokal där det inte bedrivs yrkesmässig försäljning av livsmedel eller yrkesmässigt upplåts av hyresvärden för sammankomster där mat och/eller dryck tillhandahålls eller ordnas med dennes försorg.

Serveringstillstånd krävs inte heller för servering till boenden och besökare till denne på sådana särskilda boenden som avses i alkohollagen 8 kap. 1 b §. Måltidsservice ska tillhandahållas på boendena och den som bedriver alkoholservering ska utöva egenkontroll och det ska finnas ett, för verksamheten lämpligt, egenkontrollprogram.

3. Allmänna bestämmelser

Rättsregel

I enlighet med 5a kap, 8 kap 1 och 2 §§ och 9 kap 11§ i alkohollagen sker handläggning och beslut av ärenden inom följande områden:

- Stadigvarande serveringstillstånd till allmänhet eller till slutna sällskap,
- tillfälliga serveringstillstånd till allmänheten och slutna sällskap,
- tillfällig ändring från stadigvarande tillstånd för slutna sällskap till allmänheten
- utökat serveringstillstånd – yta/serveringstid/dryckesslag,
- serveringstillstånd för cateringföretag,
- anmälningsskyldighet vid förändringar,
- gemensamt serveringsutrymme,
- pausservering,
- cateringstillstånd,
- provsmakningstillstånd,
- gårdsförsäljning.

I 3 kap. alkohollagen (2010:1622) finns allmänna bestämmelser om försäljning. I kapitlet står det bland annat att

- försäljning av alkoholdrycker och alkoholdrycksliknande preparat ska skötas på ett sådant sätt att skador i möjligaste mån förhindras,
- den som säljer alkoholdrycker och alkoholdrycksliknande preparat ska se till att det råder ordning och nykterhet på försäljningsstället,
- ansvarig personal ska se till att måttfullhet iakttas och att störningar på grund av oordning eller onykterhet undviks,
- servering av alkoholdrycker och alkoholdrycksliknande preparat får ske till den som har fyllt 18 år,
- alkoholdrycker och alkoholdrycksliknande preparat inte får ges eller säljas till den som är märkbart påverkad av alkohol eller andra berusningsmedel,

- alkoholdrycker och alkoholdryckslikнande preparat inte får serveras om det finns anledning att tro att varan olovligen kommer att tillhandahållas någon,
- den som serverar alkoholdrycker och alkoholdryckslikнande preparat ska kontrollera eller på annat sätt säkerställa att mottagaren har fyllt 18 år.

Den som söker serveringstillstånd ska ha kunskaper om alkohollagen och ska vara personligt och ekonomiskt lämplig för uppgiften att inneha serveringstillstånd. Orsaken till dessa krav är att säkerställa att serveringen sker på ett ansvarsfullt sätt.

Det är viktigt att även serveringspersonalen har kunskap om de lagar och regler som reglerar servering av alkoholdrycker och alkoholdryckslikнande preparat.

Den som söker serveringstillstånd måste redovisa finansieringen av köp av restaurang på ett trovärdigt sätt. Syftet är att undvika ekonomisk brottslighet, bulvanförhållanden, osunda tvingande låneavtal och olämpliga bakomliggande finansiärer och främja en sund konkurrens.

Den som ansvarar för alkoholserveringen måste få godkänt resultat vid ett kunskapsprov i alkohollagen.

4. Slutna sällskap

Rättsregel

Huvudreglerna för vad som kännetecknar ett slutet sällskap är att personkretsen måste vara känd och begränsad i förväg. Kan man exempelvis lösa medlemskort på plats är det inte fråga om ett slutet sällskap. Medlemmarna ska även ha ett gemensamt intresse eller annars ha ett innehållsmässigt samband med varandra, utöver det tilltänkta evenemanget. Gäster på ett hotell anses inte vara slutet sällskap och inte heller orts- eller lokalföreningar med ett stort antal medlemmar på en ort. Utgör evenemanget allmän sammankomst eller offentlig tillställning enligt ordningslagen, så kan det inte vara fråga om slutet sällskap.

Ett stadigvarande serveringstillstånd för servering till slutna sällskap är antingen en så kallad festvåningsrättighet, där en arrangör med restaurangrörelse bedriver alkoholservering för olika slutna sällskap på beställning eller en så kallad klubbrättighet, då ett visst slutet sällskap bedriver alkoholservering inom sin personkrets. För festvåningsrättigheter gäller att det för varje serveringstillfälle ska finnas en i förväg gjord bokning, som visar vilket slutet sällskap som avses. Av beslutet att meddela stadigvarande serveringstillstånd till slutet sällskap ska framgå om det är en festvåningsrättighet, en klubbrättighet eller ett annat slutet sällskap som avses.

4. Handläggning av anmälnings- och ansökningsärenden

4.1 Olägenheter på grund av serveringsställets belägenhet

Rättsregel

En ansökan om serveringstillstånd bedöms utifrån alkohollagens krav. Alkohollagen är enligt förarbetena till lagen en skyddslag med avsikt att begränsa alkoholens skadeverkningar. Om alkohollagstiftningens krav kolliderar med näringspolitiska intressen eller konkurrenskrav väger därför alkohollagens bestämmelser tyngre. Serveringstillstånd får enligt 8 kap. 17 § alkohollagen (2010:1622) vägras om serveringen bedöms kunna medföra störningar i fråga om ordning och nykterhet eller särskild risk för människors hälsa.

Kommunen ska bedöma risken för eventuella alkoholpolitiska störningar. I tillståndsprövningen läggs stor vikt vid Polismyndighetens och miljönämndens yttrande om ordningsläget i området för den tilltänkta etableringen och tillståndsenhetens bedömning av störningsrisken för närboende.

Kommunen har rätt att förhindra restaurangetablering med servering av alkoholdrycker i särskilt känsliga områden, till exempel nära skolor, ungdomsgårdar eller på platser där ungdomar brukar samlas, eller i områden med känd missbruksproblematik. Varje ansökan måste prövas individuellt, med hänsyn till omständigheterna i det enskilda fallet.

Kommunen ska i prövningen av en ansökan göra en helhetsbedömning av om det vid ansökningstillfället finns en risk för besvär i fråga om ordning och nykterhet eller särskild risk för människors hälsa.

Prövningen görs alltid utifrån Polismyndighetens bedömning av risk för ordningsproblem på serveringsstället eller i serveringsställets närmaste omgivning, Bygg- och miljönämndens dokumenterade störningar från serveringsstället, eller kännedom om missförhållanden på serveringsstället. Avgörande är även kommunens bedömning utifrån sociala hänsyn.

Salems riktlinjer

- Minderåriga ska ha rätt till alkoholfria nöjen och miljöer under uppväxtåren. Ansökningar om alkoholservering vid arrangemang som är riktade till barn och ungdomar bör avslås eller behandlas mycket restriktivt. Idrottsarrangemang ska vara alkoholfria utifrån barnperspektivet. Arrangemang riktade till minderåriga ska vara alkoholfria.
- Miljöer där det vistas många minderåriga, eller miljöer som i huvudsak vänder sig till minderåriga, ska vara alkoholfria.
- Vid nyetablering av verksamhet eller utökning av serveringstillstånd sker en restriktiv bedömning om ovanstående punkter inte kan säkerställas.

Salems kommun

4.2 Kunskapsprov

Rättsregel

Enligt 8 kap. 12 § ska sökanden avlägga ett prov för att visa att han eller hon har nödvändiga kunskaper för att utöva servering av alkohol på ett författningsenligt sätt. Folkhälsomyndigheten har utfärdat närmare föreskrifter om provet och undantag från skyldigheten att genomföra kunskapsprov i FoHMFS 2014:7. Provet är framtaget av Folkhälsomyndigheten och tid bokas hos tillståndshandläggare. Ett godkänt prov gäller i fem (5) år från provtillfället. Sökanden ska även ges möjlighet till två omprov.

Undantag från skyldigheten att genomgå prov görs för den som:

- tidigare har avlagt prov och har tillstånd som minst motsvarar den aktuella ansökan.
- inte har tillstånd men som högst fem år före en ny ansökan inges har avlagt godkänt prov som minst motsvarar den nya ansökan.
- inte har avlagt prov men som i samma kommun har serveringstillstånd som minst motsvarar den aktuella ansökan och vars kunskaper det inte finns några skäl att ifrågasätta.
- inte har avlagt prov men som i en annan kommun har serveringstillstånd som minst motsvarar den aktuella ansökan och kan dokumentera flera års erfarenhet utan anmärkningar.

Salems riktlinjer

- Kostnaden för kunskapsprovet ingår inte i handläggningsavgiften.
- Kostnad för eventuell tolk ingår inte i avgiften för kunskapsprovet.
- Resultatet av kunskapsprovet ska delges så snart som möjligt och senast inom fem arbetsdagar.

4.3 Remissyttranden

Rättsregel

Enligt alkohollagen 8 kap. 11 § får en ansökan om stadigvarande serveringstillstånd inte bifallas utan att polismyndighetens yttrande har inhämtats. Detsamma gäller tillfälligt serveringstillstånd för servering till allmänheten, om det inte rör sig om ett arrangemang av obetydlig omfattning.

Enligt alkohollagen 8 kap. 16 § ska lokaler som används av den som har ett stadigvarande serveringstillstånd vara lämpliga ur brandsäkerhetssynpunkt. Brandsäkerheten kan även beaktas när en ansökan om tillfälligt serveringstillstånd ska prövas.

Kommunikation av uppgifter som tillförts ärendet av någon annan än sökanden själv kommuniceras i enlighet med förvaltningslag (2017:900) 25 §.

Kommunen använder sig av ett remissförfarande vid ansökan, anmälan och inre tillsyn i ärenden inom alkohollagens område. Yttranden kan då komma att begäras in från:

- Polismyndigheten angående befarade ordningsstörningar, sökta serveringstider och vandel (personlig skötsamhet) hos personer med ett betydande inflytande i rörelsen
- Skatteverket angående ekonomisk skötsamhet hos sökande bolag, företrädare för detta och andra bolag företrädarna eventuellt ingår i
- Kronofogden angående ekonomisk skötsamhet inhämtas vid behov hos sökande bolag, företrädare för detta och andra bolag företrädarna eventuellt ingår i
- Räddningstjänsten angående brandsäkerhet i lokaler
- Bygg- och miljönämnden (msb@salem.se) angående registrering av livsmedelsanläggning och störningar för närboende med mera
- Bygg- och miljönämnden (msb@salem.se) angående erforderliga tillstånd i form av t.ex. bygglov för serveringslokalen
- Fastighetsägare
- Annan myndighet vid behov
- Informationshämtning sker från olika informationsdatabaser

Polismyndighetens och miljöförvaltningens yttranden väger tungt vid tillståndsprövningen.

Om polismyndigheten avstyrker hela eller delar av ansökan kan ansökan om serveringstillstånd komma att avslås eller begränsas. Om miljöförvaltningen påtalar risk för närboendestörningar kan exempelvis serveringstiden komma att begränsas. Även övriga remissinstansers yttranden är av vikt vid prövningen av ansökan. Kommunen ska dock göra en egen bedömning i varje enskilt ärende och alla beslut ska motiveras utifrån omständigheterna i det enskilda fallet.

4.4 Handläggningstider och mottagningsbevis

Rättsregler

Enligt 8 § lag (2009:1079) om tjänster på den inre marknaden ska ett mottagningsbevis sändas till sökanden när en fullständig ansökan har kommit in till kommunen. Mottagningsbeviset ska innehålla uppgift om den tidsfrist som anges i 5 § alkoholförordningen och information om möjligheten till rättslig prövning av beslut.

Enligt förvaltningslagens 9 § ska ett ärende handläggas så enkelt, snabbt och kostnadseffektivt som möjligt utan att rättssäkerheten eftersätts.

Enligt 5 § alkoholförordning (2010:1636) ska kommunen fatta beslut i ett ärende om serveringstillstånd inom fyra månader från det att en fullständig ansökan har kommit in till kommunen. Handläggningstiden får förlängas med högst fyra månader till om det är nödvändigt för utredningen.

Salems riktlinjer

- Förvaltningslagen anger den bortre gräns inom vilken beslut ska ha fattats, men Salems kommun har som målsättning att handläggningstiden för ärenden rörande stadigvarande serveringstillstånd i normalfallet inte ska överstiga två månader från det att en fullständig

ansökan inkommit. Om ärendet är komplicerat kan handläggningstiden komma att överstiga två månader.

- Ansökan om tillfälliga serveringstillstånd för slutna sällskap handläggs normalt inom två veckor
- Sökanden ska informeras om att handläggningstiden kommer att förlängas innan den ursprungliga handläggningstiden har löpt ut.
- En bekräftelse på att ansökan eller anmälan har inkommit ska skickas till sökanden så snart som möjligt och senast inom 10 arbetsdagar.
- Kommunen skickar en faktura till sökanden på fastställd avgift när en skriftlig ansökan /anmälan kommit in till kommunen.
- Behandling av en ansökan i form av remissutskick påbörjas först när ansökningsavgiften eller avgiften för anmälan är betald.
- När ansökan är komplett ska ett mottagningsbevis skickas till sökanden så snart som möjligt och senast inom 10 arbetsdagar.

5. Serveringstider

Rättsregel

Det är kommunen som bestämmer under vilka tider som det är tillåtet att servera alkoholdrycker eller alkoholdryckslikнande preparat. Kommunen ska, när beslut fattas, särskilt ta hänsyn till om alkoholservering kan medföra besvär i fråga om ordning och nykterhet eller risk för människors hälsa. Kommunen har även rätt att vägra serveringstillstånd utifrån sådana hänsynstaganden. Om kommunen inte fattar något beslut om serveringstider, får servering endast ske mellan klockan 11.00 och klockan 01.00. Serveringsstället ska vara utrymt senast 30 minuter efter att serveringstiden har passerats.

Serveringstiderna har betydelse för boende i närområdet och polisens arbete med att upprätthålla ordning och säkerhet. Frågan har dessutom alkoholpolitisk betydelse i och med att ökad tillgång till alkoholdrycker kan leda till ökad alkoholkonsumtion och därmed till ökade skadeverkningar.

Salems riktlinjer

- Servering får tidigast ske från klockan 11.00.
- Stadigvarande servering ska normalt ske fram till klockan 01.00.
- Tillfälligt eller stadigvarande serveringstillstånd till allmänheten till klockan 02.00 kan medges, eventuellt med villkor om förordnade ordningsvakter, under förutsättning att ingen störningsrisk föreligger.
- För stadigvarande tillstånd till slutna sällskap kan serveringstid till klockan 02.00 medges förutsatt att ingen störningsrisk föreligger.
- Juldagen (natten till annandag jul) och nyårsafton (natten till nyårsdagen) är generellt undantagna serveringstiderna. För dessa tillfällen kan tillstånd för servering till allmänheten medges till klockan 03.00, men endast till den som redan har stadigvarande serveringstillstånd för servering till allmänheten. Sådana tillstånd till klockan 03.00 kombineras alltid med krav på att det ska finnas förordnade ordningsvakter.

- Serveringstider avseende gårdsförsäljning beviljas normalt mellan klockan 10.00-20.00

6.Tillfälliga tillstånd

Rättsregel

I alkohollagen framgår det att serveringstillstånd kan meddelas för servering till allmänheten eller i förening, företag eller annat slutet sällskap. Tillståndet kan avse servering, året runt, årligen eller under en viss tidsperiod (stadigvarande serveringstillstånd). Det kan även avse en enstaka tidsperiod eller ett enstaka tillfälle (tillfälligt serveringstillstånd).

När det gäller slutna sällskap krävs det att medlemskretsen är känd före det aktuella arrangemanget. Om medlemskap kan lösas i anslutning till entrén eller på annat ställe samma dag är det inte fråga om ett slutet sällskap. Vidare krävs att det finns ett gemensamt intresse eller ett innehållsmässigt samband mellan personerna utöver aktuell tillställning.

Tillfälligt serveringstillstånd, för servering till allmänheten under en enstaka tidsperiod eller vid ett enstaka tillfälle, kan beviljas festivaler eller andra typer av tidsbegränsade arrangemang. Det kan också beviljas om en krögare vill undersöka om det kan vara lönsamt att ansöka om ett stadigvarande tillstånd. Tillfälligt serveringstillstånd ska inte beviljas för satellitserveringar eller liknande, där det inte finns möjlighet att beviljas stadigvarande serveringstillstånd.

Tillstånd till tillfällig alkoholservering i samband med idrottsevenemang eller arrangemang riktade till en ungdomlig publik ska bedömas med stor restriktivitet.

För tillfälliga tillstånd till allmänheten är prövningen mer omfattande än prövningen för tillfälliga tillstånd till slutet sällskap. Detta beror på att risken för olägenheter i fråga om ordning och nykterhet i regel är större för evenemang som vänder sig till allmänheten.

Salems riktlinjer

- En ansökan om tillstånd för tillfällig alkoholservering till allmänheten kan avslås med hänvisning till skyddet för ungdomar och vikten av alkoholfria ungdomsmiljöer.
- Tillstånd i samband med idrottsevenemang bedöms med stor restriktivitet.
- Tillfälliga serveringstillstånd ges högst 10 gånger under ett kalenderår för samma sökande och/eller samma serveringsställe.
- Tillstånd kan även ges för en sammanhängande period av minst fyra dagar upp till två månader. Maximalt två månader under ett kalenderår på samma ställe. Efter två år är det inte längre fråga om tillfällig servering. Då krävs stadigvarande tillstånd (så kallad säsongsrättighet).
- Ett specifikt evenemang, till exempel en festival, bör inte avse en längre sammanhängande tidsperiod än högst en vecka.
- En ansökan om tillfälligt tillstånd kan avse maximalt två skilda tillfällen. För fler tillfällen måste en ny ansökan lämnas in.
- Ett tillfälligt serveringstillstånd för servering till allmänheten bör inte medge servering av

spritdrycker.

- För tillfälligt serveringstillstånd för servering till allmänheten bör serveringstid i regel inte beviljas längre än till klockan 01:00.
- Serveringstillstånd beviljas ej inom de kommunala lokalerna, med undantag av Murgrönan, (Sn § 18 2001-02-12, Dnr 2000.11 702.)

7. Tillstånd för uteservering

Rättsregel

Oavsett om servering sker inomhus eller utomhus gäller regeln att ”serveringstillstånd ska omfatta ett visst avgränsat utrymme som disponeras av tillståndshavaren”. Uteserveringar påverkas dock av andra lagar. För användande av offentlig plats krävs tillstånd enligt ordningslagen. För att bygga en uteservering kan det krävas bygglov och om det sker på privat mark behövs dispositionsrätt.

För att alkohollagen ska följas måste uteserveringen vara fysiskt avgränsad från kringliggande områden där servering inte får förekomma. Uteserveringen måste kunna överblickas, bland annat för att serveringspersonalen ska kunna se vilka gäster som får tillgång till alkoholdrycker och kunna upptäcka om det uppstår besvär.

Placeringen av uteserveringen ska bedömas i varje enskilt fall. Vid risk för att personal och gäster skadas på grund av placeringen, ska ansökan begränsas eller avslås. Det kan ibland även vara befogat att bevilja serveringstillstånd för en säsong i taget, i och med att situationen kan förändras från en säsong till en annan.

För att undvika närboendestörningar kan kommunen besluta om en kortare serveringstid för uteserveringen än för serveringen inomhus. Uteserveringen ska vara utrymd senast 30 minuter efter den serveringstid som gäller för serveringsstället om inte kommunen har meddelat ett villkor om en särskild utrymningstid för uteserveringen.

Salems riktlinjer

- Tillstånd för uteserveringen medges i regel inte längre än till klockan 22:00. I undantagsfall kan tillstånd medges till klockan 24:00 om serveringsstället är så beläget att risken för närboendestörningar bedöms vara ytterst minimal.
- Uteserveringen ska ligga i nära anslutning till och inom synhåll från restaurangen.
- Tillstånd för en uteservering ska inte beviljas om placeringen är olämplig och gör att människor riskerar att störas eller skadas.
- Utifrån rådande omständigheter kan serveringstillstånd komma att beviljas för en säsong i taget.

8. Gårdsförsäljningstillstånd

Rättsregel

Av Alkohollagen framgår att Gårdsförsäljningstillstånd får meddelas en oberoende tillverkare som yrkesmässigt och på egen hand tillverkar alkoholdrycker, om
1. den karaktärsgivande delen av tillverkningen sker på tillverkningsstället, och
2. tillverkarens årsproduktion av
a) spritdrycker inte överstiger 75 000 liter,
b) jästa alkoholdrycker med upp till 10 volymprocent alkohol inte
överstiger 400 000 liter, och
c) jästa alkoholdrycker med mer än 10 volymprocent alkohol inte
överstiger 200 000 liter.
Tillverkare av vin ska tillverka vinet av druvor som uteslutande kommer från tillverkarens egna odlingar.

Grundläggande villkor för gårdsförsäljning är att försäljning endast får bedrivas från den plats där huvuddelen av alkoholdryckerna har tillverkats. För tillverkare av vin kan den platsen istället vara där huvuddelen av druvorna odlats.
Gårdsförsäljning får endast ske till konsumenter som deltar i ett besöksarrangemang som har anordnats av tillståndshavaren och som har anknytning till den aktuella alkoholdrycken.
Besöksarrangemanget ska genomföras i nära anslutning till försäljningsstället.
Besöksarrangemanget ska ha ett kunskapshöjande inslag och viss varaktighet samt erbjudas till konsumenter mot betalning.
Vid gårdsförsäljning får försäljning av de egentillverkade alkoholdryckerna till varje enskild konsument vid samma besökstillfälle inte överstiga 0,7 liter spritdrycker, tre liter vin, tre liter starköl och tre liter andra jästa alkoholdrycker. Avlämnande av dryckerna ska ske vid försäljningen.

Ett gårdsförsäljningstillstånd ska avse viss tid och får som längst gälla till och med den 31 maj 2031.
Gårdsförsäljning får inte bedrivas tidigare än klockan 10.00 och inte pågå längre än till klockan 20.00.

9. En verksamhet som inte diskriminerar

Rättsregel

I 16 kap. 9 § brottsbalken (1962:700) står följande:

”En näringsidkare som i sin verksamhet diskriminerar någon på grund av ras, hudfärg, nationellt eller etniskt ursprung, trosbekännelse, sexuell läggning eller könsöverskridande identitet eller uttryck

genom att inte gå personen till handa på de villkor som näringsidkaren i sin verksamhet tillämpar i förhållande till andra, ska dömas för olaga diskriminering till böter eller fängelse i högst ett år.

Diskrimineringsbrott är direkt kopplade till bedömningar utifrån alkohollagen, vilket framgår i betänkandet Ansvarsfull servering – fri från diskriminering (SOU 2006:56), som utgör ett förarbete till alkohollagen. I betänkandet står det att ”om en tillståndshavare i sin restaurangverksamhet, eller anställda i denna verksamhet, fälls till ansvar för olaga diskriminering bör det […] innebära att serveringstillståndet ifrågasätts. Detta är ett brott som har anknytning till restaurangrörelsen och måste bedömas som allvarligt” Ansvarsfull servering – fri från diskriminering (SOU 2006:56) s. 89.

Salems riktlinje

Salem är en mångkulturell kommun, vilket återspeglas i dess restaurang- och nöjesliv. Kommunen värnar om alla människors lika värde och ser mångfalden som en tillgång. Invånarna ska känna sig trygga och säkra i kommunen och i sitt bostadsområde. Invånarna ska kunna röra sig fritt, utan rädsla för att utsättas för kränkningar eller annan brottslighet. Detta ska vara vägledande i tillståndsenhetens handläggning av serveringstillstånd. Tillståndsenheten ska arbeta för att motverka olaga diskriminering i samband med restaurangbesök.

Erkänt diskrimineringsbrott eller lagakraftvunnen dom om diskrimineringsbrott bedöms som allvarligt och innebär i vanliga fall att serveringstillståndet ska återkallas.

10. Tillsyn

Rättsregel

Kommunens tillsynsansvar för områdena servering av alkoholdrycker och marknadsföring av alkoholdrycker framgår av 9 kapitlet 2 och 3 §§ alkohollagen.

Folkhälsomyndigheten utövar enligt 9 kap. 1 § alkohollagen den centrala tillsynen över efterlevnaden av lagen och har rätt att meddela allmänna råd till vägledning för lagens tillämpning. Länsstyrelsen utövar tillsyn inom länet och ska biträda kommunerna med råd i deras verksamhet. Den omedelbara tillsynen av restaurangerna utövas av tillståndsenheten och Polismyndigheten, som också har tillsynsansvar över servering.

Tillsynen i kombination med möjligheter till sanktioner är det viktigaste instrumentet för att restaurangverksamheten ska kunna bedrivas enligt gällande lagar och bestämmelser. Att så sker så långt det är möjligt är en förutsättning för att branschens aktörer ska kunna konkurrera på sunda och lika villkor.

10.1 Förebyggande tillsyn

Med förebyggande tillsyn menas informations- och utbildningsinsatser, till exempel de utbildningar i Ansvarsfull alkoholservering (så kallade STAD utbildningar) som kommunen normalt håller i en gång per år. Utbildningen erbjuds även i samarbete med andra kommuner. Kommunen ingår även i nätverk med andra kommuner och myndigheter samt har ett samarbete med restaurangbranschen. Den förebyggande tillsynen är ett sätt för kommunen att sprida kunskap till de som har ett serveringstillstånd, om hur de ska arbeta för att följa alkohollagens regler i sina verksamheter.

10.2 Inre tillsyn

Inre tillsyn innebär att kommunen granskar att den som har serveringstillstånd fortfarande lever upp till alkohollagens krav på personlig och ekonomisk lämplighet. Med inre tillsyn avses kontroll av uppgifter från olika myndigheter men även inhämtning av uppgifter från databaser såsom SYNA. Det handlar om frågor av ekonomisk art, tillståndshavares vandel och av andra myndigheter föreslagna restauranginspektioner med mera. Vidare undersöks företagens försäljningssiffror genom de så kallade restaurangrapporterna från tillståndshavarna. Till den inre tillsynen räknas också en fortlöpande övervakning av restaurangernas marknadsföring i annonser och inte minst på webben. Tillståndsenheten erhåller anmälningar från Polismyndigheten vilka bland annat belyser ordnings- och nykterhetssituationen i och kring en restaurang.

10.3 Yttre tillsyn

Kommunen besöker serveringsstället under pågående verksamhet på dagtid, kvällar och nätter för att kontrollera att verksamheten bedrivs i enlighet med lagen. Detta kan även ske genom samordnad tillsyn, det vill säga att kommunen tillsammans med olika berörda myndigheter såsom Polismyndigheten, miljökontoret, Skatteverket och räddningstjänsten gör en gemensam tillsyn på serveringsstället. Resultatet av den yttre tillsynen kan leda till att en utredning inleds och att förnyade remisser skickas till berörda myndigheter samt till förslag på beslut om sanktionsåtgärder.

I tillsynen prioriteras särskilt serveringsställen med öppettid efter kl. 01:00, de kan få flera besök per år. Som en naturlig del i den yttre tillsynen ingår också att uppmärksamma förekomst av narkotika. Vidare prioriteras restauranger med ung publik, tillfälliga arrangemang och nyetablerade restauranger.

Av alkohollagen framgår vidare att tillsynsmyndigheterna har rätt till tillträde till lokaler och rätt att ta del av bokföring och andra handlingar som berör verksamheten.

Att kontrollera brandskyddet ingår som en obligatorisk del i den yttre tillsynen. Förvaltningen underrättar sedan räddningstjänsten om eventuella brister. Räddningstjänsten ska agera utifrån lagen om skydd mot olyckor i likhet med vad som gäller inom andra områden.

Om inspektionsverksamheten ska kunna bedrivas på ett effektivt sätt förutsätts ett gott samarbete med andra myndigheter. Det är ofta lämpligt och effektivt att utföra tillsynen tillsammans. De myndigheter som i första hand är berörda tillsammans med tillståndsenhetens tjänstemän är länsstyrelsen, Polismyndigheten, Skatteverket, miljönämnden, räddningstjänsten och lotteriinspektionen. Om det vid yttre tillsyn konstateras diskriminering på något sätt kommer ett åtgärdsärende mot serveringstillståndet startas.

Vid tillsynen kontrolleras vilka alkoholfria alternativ som finns till servering vilket kontrolleras vid den yttre tillsynen. Salems kommun kräver att alkoholfria alternativ till öl och vin ska finnas till försäljning.

Salems riktlinjer

Tillsynen ska bedrivas enligt upprättad och av socialnämnden beslutad tillsynsplan. Salems kommuns tillsynsarbete är uppdelat i förebyggande, inre samt yttre tillsyn. Alla uppmärksammade missförhållanden kommuniceras med tillståndshavaren som lämnas tillfälle för synpunkter.

- Förvaltningen ska i dialog och samverkan med restaurangbranschen och berörda myndigheter verka för en bra restaurangmiljö, som präglas av en ansvarsfull alkoholhantering.
- Tillsynen ska bedrivas enligt upprättad tillsynsplan.
- Tillståndsenheten ska erbjuda tillståndshavare, serveringspersonal och ordningsvakter rådgivning och information om alkohollagens bestämmelser och hur en ansvarsfull servering bör bedrivas, för att därigenom minska överservering och misshandelsbrott.
- Salems kommun ska erbjuda tillståndshavare, serveringspersonal och ordningsvakter rådgivning och information om alkohollagens bestämmelser och hur en ansvarsfull servering bör bedrivas, för att därigenom minska överservering och misshandelsbrott. Det är dock upp till restaurangägaren eller företagsledaren att ta initiativ till detta.

Salems kommun kan kräva att en tillståndshavare lämnar in en skriftlig alkoholpolicy som är underskriven av all fast anställd serveringspersonal. Vid nyanställning ska en ny kopia omgående sändas till kommunen.

11. Negativt beslut eller delavslag

Beslut som fattas i enlighet med alkohollagen och utifrån dessa riktlinjer kan överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. När kommunen meddelar ett beslut får sökanden även information om hur man kan överklaga ett beslut. Det krävs ett prövningstillstånd för att kunna överklaga till nästa instans, kammarrätten.

12. Folköl

Enligt alkohollagen 5 kap. 5 § och 8 kap. 8 § får servering och försäljning av folköl ske med de inskränkningar som föreskrivs i lagen. Verksamheten ska bedrivas i lokaler eller andra utrymmen i byggnader eller transportmedel som är godkända eller registrerade enligt livsmedelslagen eller rådets förordning om livsmedelshygien. Lokalerna/utrymmena ska också vara avsedda för verksamhet med försäljning av livsmedel och det ska också serveras/säljas mat.

För detaljhandeln avses matvaror ur det sedvanliga livsmedelssortimentet exempelvis mejeriprodukter, charkvaror, torrvaror, grönsaker och frukt samt ett brett utbud av konserver liksom djupfrysta matvaror. Som matvaror inom detaljhandeln räknas även pizzor, piroger, smörgåsar och portioner av hämtmat.

Att enbart tillhandahålla livsmedel inom kiosksortimentet, som glass, konfektyr, snacks, lättdrycker, kaffe, te, kakao, juice, honung, kex och liknande anses inte vara tillräckligt.

Den som avser att bedriva detaljhandel eller servering av folköl måste anmäla detta till kommunen innan servering/försäljning påbörjas. Den som innehar ett serveringstillstånd får dock servera folköl även utan anmälan. Den som är anmälningsskyldig ska utöva egenkontroll över serveringen och det ska finnas ett för verksamheten lämpligt egenkontrollprogram. Personalen ska ha erforderliga kunskaper om vad som gäller för folkölsförsäljning.

12.1. Förebyggande, inre och yttre tillsyn avseende folköl

Kommunens tillsynsansvar för detaljhandel av folköl samt marknadsföring av alkoholdrycker framgår av alkohollagen 9 kap. 2 och 3 §§. Tillsynen kan indelas i förebyggande, inre och yttre tillsyn.

Salems riktlinjer

Kommunens tillsyn bedrivs i enlighet med en antagen tillsynsplan. Inre och förebyggande tillsyn bedrivs kontinuerligt vid behov genom att kommunen:

- Håller ett register över försäljnings/serveringsställen, som uppdateras kontinuerligt.
- Ger råd, stöd samt information till näringsidkarna genom exempelvis hemsida och brevutskick.
- Samverkar med andra myndigheter.
- Dokumenterar tillsynsarbetet samt rutiner. Yttre tillsyn bedrivs årligen genom att kommunen:
    - Besöker försäljnings/serveringsställen för att se att lagens regler följs.
    - Kontrollerar egenkontrollprogrammet.

Salems kommun

13. Ansöknings- och tillsynsavgifter

Rättsregel

Kommunen har enligt 8 kapitlet 10 § alkohollagen rätt att ta ut avgifter för tillsyn av den som har provsmaknings-, gårdsföräljnings- eller serveringstillstånd. Avgifterna beslutas av kommunfullmäktige och baseras på självkostnads- och likställighetsprincipen som regleras närmare i kommunallagen (1991:900).

Kommunen har enligt alkohollagen 8 kap. 10 § rätt att ta ut avgifter för:

- Prövningen enligt de grunder som beslutas av kommunfullmäktige.
- Tillsyn av den som har provsmaknings-, gårdsförsäljnings- eller serveringstillstånd.
- Tillsyn av den som bedriver anmälningspliktig detaljhandel med eller servering av folköl.

För avgiftsuttag i kommunal verksamhet gäller som huvudregel självkostnadsprincipen som uttrycks i 2 kap. 6 § kommunallagen, (2017:725). Kommuner får inte ta ut högre avgifter än vad som svarar mot kostnaderna för de tjänster eller nyttigheter som kommunen tillhandahåller (självkostnaden). Regeln syftar på det totala avgiftsuttaget för en verksamhet. Kostnaderna i det enskilda fallet har inte någon betydelse för tillämpningen av principen. Avgiften justeras och fastställs årligen av kommunfullmäktige.

Vid beräkningen av självkostnaderna får utöver externa kostnader alla relevanta direkta och indirekta kostnader som verksamheten ger upphov till tas med. Exempel på direkta kostnader är personalkostnader, personalomkostnader (pensionskostnader), material och utrustning, försäkringar med mera exempel på indirekta kostnader är lokal-, kapital- och administrationskostnader. Verksamhetens eventuella andel av kommunens centrala service- och administrationskostnader bör också räknas med (se prop. 1993/94:188 s. 85, Lokal demokrati).

Den så kallade likställighetsprincipen som uttrycks i 2 kap 3 § komunallagen är av betydelser för avgiftsuttaget i enskilda fall i kommunal verksamhet. Kommuner och regioner ska behandla sina medlemmar lika om det inte finns sakliga skäl för något annat. Bestämmelsen innebär att särbehandling av vissa kommunmedlemmar eller grupper av medlemmar endast är tillåten på objektiva grunder. Likställighetsprincipen innebär vid fördelning av avgifter att lika avgift ska utgå för lika prestation eller att kommunmedlemmar som befinner sig i motsvarande läge ska betala samma avgifter. Likställighetsprincipen ska tillämpas så att alla som söker tillstånd i en och samma kommun ska behandlas lika, dvs. få samma avgift.

Likställighetsprincipen medger inte någon inkomstomfördelande verksamhet, men det finns inga hinder mot att differentiera avgifterna med hänsyn till kostnadsskillnader mellan olika prestationer. Inom vissa ramar tillåts även schabloniserade taxor (se prop. 1993/94:188 s. 87).

Salems kommun

Salems riktlinjer för avgifter vid ansökan /anmälan

- Vid avslag på ansökan återbetalas inte ansökningsavgiften och ej heller om sökanden återkallar sin ansökan eller om ansökan avskrivs från vidare handläggning.
- Kommunen skickar en faktura till sökanden på aktuell avgift när en skriftlig ansökan inkommit till kommunen.
- Ansökningsavgiften ska betalats innan handläggning påbörjas.
- Ansökningsavgiften i kommunen varierar beroende på vilken ansökan som avses.
- Avgifterna indexregleras årligen efter förändringar i Konsumentprisindex (KPI).
- Närmare information om aktuella avgifter finns hos kommunens tillståndshandläggare eller på hemsidan.

Salems riktlinjer för avgifter vid tillsyn (serveringstillstånd)

Den årliga tillsynsavgiften för stadigvarande serveringstillstånd består av en fast tillsynsavgift samt en rörlig tillsynsavgift som baseras på årsomsättning av försäljning av alkoholdrycker. Uppgifter om årsomsättningen hämtar kommunen från den restaurangrapport som varje tillståndshavare årligen rapporterar in. Kommunen tar även ut påminnelseavgifter i de fall som restaurangrapporten inte kommit in i tid.

- Tillståndshavare betalar en tillsynsavgift årligen, som består av en fast del och en rörlig del. Den fasta delen avser den inre tillsynen, planering av tillsyn, underhåll av restaurangregister med mera Den rörliga delen avser den yttre tillsynen - inspektionsverksamheten.
- Den rörliga avgiften bygger på serveringsställets omsättning av alkoholdrycker.
- Tillfälliga serveringstillstånd till allmänheten och slutna sällskap betalar en fast ansökningsavgift.
- Avgifterna räknas upp med 5 procent årligen.

Salems riktlinjer för avgifter vid tillsyn (folköl)

- Tillsynsavgiften för tillsyn av försäljning/servering av folköl är fast och betalas årligen.
- Den fasta tillsynsavgiften är högre om det, utöver folköl, även säljs tobak.
- Avgifterna indexregleras årligen efter förändringar i Konsumentprisindex (KPI).

Referenser

Lagar och förordningar

Alkoholförordningen (2010:1636)

Alkohollagen (2010:1622)

Förvaltningslagen (2017:900)

Propositioner

Förslag till alkohollag (prop. 1994/95:89)

Lag om ändring i alkohollagen (2010:1622)

Statens offentliga utredningar (SOU)

Ansvarsfull servering – fri från diskriminering (SOU 2006:56)

En ny alkohollag (SOU 2009:22)

Övrigt

Handbok i tillsyn – Metoder för kommun och polis att minska våld och skador i krogmiljö, upplaga 5:1 reviderad upplaga, Folkhälsomyndigheten (2014)